

7. Таїрова, Н.Ю. *Розвиток інформаційно-дослідницької компетентності викладача педагогічного університету: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н. Ю. Таїрова. - Калініград, 2007. - 19 с.*

8. Трішина С.В. *Інформаційна компетентність фахівця в системі додаткової професійної освіти / С.В.Трішина, А. В. Хуторський(Електронний ресурс). Режим доступу <http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09htrp.1>*

Снівак Н.В.

РОЛЬ УВАГИ У ФОРМУВАННІ ЗАГАЛЬНОНАВЧАЛЬНИХ ДІЙ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

В статті дан аналіз особливостей розвитку непроизвольного і произвольного уваги у дітей першого года обучения. Показано, що в младшем школьном возрасте наблюдается прогрессивный характер развития внимания, особенно всех его свойств. Рассмотрена взаимосвязь между уровнем развития внимания и особенностями формирования общеучебных действий.

Молодший шкільний вік характеризується зміною провідної діяльності – учбова діяльність стає основною і вимагає організації якісно нового перебігу психічних процесів, які, в свою чергу, як особливий механізм, забезпечує увага. Водночас, учбова діяльність створює особливі внутрішні умови, від яких залежить розвиток психічних процесів і уваги зокрема.

Навчальна робота в школі і дома стає основною і необхідною, діти поступово навчаються усвідомлювати шкільні завдання, включатися у їх виконання, планувати, організувати, контролювати, і оцінювати свою діяльність, незалежно приваблива вона для них, чи ні. В свою чергу, нова учбова діяльність збагачує дітей знаннями, вміннями, навичками, новими прийомами отримання знань, сприяє загальному психічному розвитку, формує та розвиває волю і увагу.

Проблемам дослідження уваги у навчальній діяльності школярів, у навчально-виховній роботі вчителів та викладачів присвячені праці Б.Г.Ананьєва, Л.С.Виготського, М.Ф.Добриніна, О.М.Леонтьєва, П.Я.Гальперіна, Є.І.Ігнат'єва, А.Г.Ковальова, Н.Д.Левітова, К.К.Платонова, І.В.Страхова, В.І. Страхова, Є.О. Мілеряна, О.Ю. Єрмолаєва, М.П.Задесенця, М.С.Горбач, П.Д.Білоуса, В.С.Компанця, Н.В.Андріяшиної і багатьох інших дослідників.

Увага дітей молодшого шкільного віку має свої особливості. У першокласників домінує мимовільна увага, але вона буде більш стійкою, коли завдання вчителя і робота по його виконанню приваблює школярів, викликає безпосередній інтерес. Дітям легше зосереджуватися на конкретному навчальному матеріалі, коли він підкріплений різними наочними засобами, або подається як ігрово-рольова колективна діяльність. При несприятливих умовах роботи, коли заважають зовнішні подразники, дітям важко підтримувати спрямованість уваги, переборювати відволікання від основного завдання, тому потрібно піклуватися про усунення перешкод, які відволікають увагу дітей [5].

У школярів першого року навчання увага характеризується невеликим обсягом, малою стійкістю, зосереджено займатися однією справою вони можуть 10-20 хвилин, у них утруднений розподіл і переключення уваги із одного завдання на інше. Такі особливості вчені [1], [2] пояснюють недостатньою зрілістю нейрофізіологічних механізмів, які забезпечують роботу процесів уваги. Вважається, що мимовільна увага розвивається і домінує у молодших школярів 6-7 років, але з 8-9 років спостерігається прогресивний характер розвитку уваги, інтенсивно розвиваються всі її властивості: обсяг збільшується в 2 рази, підвищується стійкість, розвивається вміння концентрації, переключення, розподілу.

Молодший шкільний вік сприятливий для розвитку уваги, без достатньо сформованої уваги процес навчання неможливий. Учитель на уроці привертає увагу учнів до учбового матеріалу за допомогою словесних вказівок. Дітям нагадують про необхідність виконувати задану дію, вказуючи при цьому на способи дії: « Діти, відкриємо книжку на сторінці 15. Зверніть увагу, яку назву має оповідання», або « Діти, уважно подивимось на картину, скажіть, що на ній зображено». Вчитель намагається втримати увагу учнів на певній діяльності тривалий час, поступово переключаючи з одного виду роботи на інший. Діти діють за вказівками вчителя, працюють під постійним контролем, так поступово вони набувають вміння виконувати завдання самостійно – самі ставлять мету діяльності і контролюють свої дії. Завдяки учбовій діяльності виникає і розвивається довільна увага у дітей.

Сприяють розвитку уваги значущість навчального матеріалу, інтерес до його змісту, доступність навчальних завдань, вміння вчителя організувати навчальну діяльність усіх учнів класу, вміння організувати контроль як певну, зовнішню, предметну дію, для цього учитель поряд із виконанням основної діяльності дає завдання учням перевіряти її.

Формування стійкої уваги відбувається шляхом засвоєння дій контролю як поетапне формування, починаючи з матеріалізованої форми, потім в голосному мовленні, далі у формі « зовнішнього мовлення про себе». І як результат контроль набуває у школярів закінченої форми у вигляді акту уваги. Іншими словами, контроль за процесом своєї діяльності і є, власне, довільною увагою учнів [1].

Організованість та добре розвинуті властивості уваги є тими факторами, які впливають на успішність учнів молодшого шкільного віку. Учні, які краще навчаються, як правило, демонструють кращі показники розвитку уваги. Також зустрічаються і неухажні учні, які концентрують увагу не на учбових заняттях, а на своїх проблемах, думках, які далекі від навчання. Неухажні діти часто відволікаються, для них характерна нестійка увага, що в значній мірі впливає на результати навчання.

Відомо, що рівень розвитку уваги у дітей молодшого шкільного віку різний і тому заняття з розвитку уваги потрібно проводити як профілактичні, спрямовані на підвищення ефективності функціонування уваги у всіх дітей.

У нашому дослідженні ми вивчали вплив уваги дітей молодшого шкільного віку на процес формування у них загальнонавчальних дій.

Під загальнонавчальними діями ми розуміємо такі навчальні дії, які діти, успішно засвоївши, можуть переносити і застосовувати у різних сферах своєї діяльності. Це, в першу чергу, дії письма, читання, дії з математики, дії пов'язані зі здатністю дитини приймати навчальну задачу, орієнтуватись на зразок, який подає вчитель, утримувати у пам'яті навчальне завдання та контролювати хід його виконання.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Дослідники В.Ф.Паламарчук, О.Я.Савченко, Н.Ф.Скрипченко, Я.Л.Кодлюк поділяють навчальні дії на загальноорганізаційні, загально- мовленнєві, загальнопізнавальні, та контрольно-оцінні [4].

Н.О.Менчинська, В.І.Асін, Л.М.Шварц, Д.Г.Елькін, вивчаючи процес набуття дитиною навчальних дій, прийшли до висновку, що успішність його засвоєння залежить від усвідомлення дитиною самої дії. Формування свідомої дії супроводжується її розвитком і сприяє удосконаленню сприймання, пам'яті, мислення, уваги і інших психічних процесів.

Якість засвоєння загальнонавчальних дій сприяє чи, навпаки, гальмує якість навчального процесу і свідчить про загальний стан психічного розвитку дітей, про їх адаптацію до навчання як особливого виду діяльності, та про входження в соціум, продуктом якого є самі діти.

Завданням нашого дослідження було виявлення впливу рівня розвитку уваги у дітей молодшого шкільного віку на формування у них загально- навчальних дій. Дослідження проводились у перших класах середньої школи № 242 міста Києва.

Дітям пропонувалася методика «Будинок», складена Н.І.Гуткіною. Методика включає завдання на відтворення картинки, на якій зображено будинок, окремі деталі якого складені із елементів прописних букв. Завдання, яке ставиться перед дітьми, дозволяє виявити їх уміння орієнтуватися у своїй роботі на зразок, уміння точно копіювати його, виявити особливості розвитку довільної уваги, просторового сприймання, сенсомоторної координації і точності моторики руки. Потрібно наголосити, що методика «Будинок» найкраще дозволяє виявити особливості розвитку саме довільної уваги, тому що обробка результатів враховує помилки цього виду уваги.

Якщо дитина відтворила малюнок будинку правильно, вона набирає « 0 » балів, але якщо допустилася помилок, замінивши один елемент в малюнку на інший, або не відтворила елемент, перекосила малюнок, або допустила розрив між лініями, які на зразку прилягають одна до одної, то за кожну помилку вона отримує по 1 балу. Чим гірше виконане завдання, тим вищу сумарну оцінку отримує дитина.

Завдання виконували 40 учнів першого класу. Результати їх роботи дуже різноманітні, так: Діма В. з задоволенням змалював будинок, виконав усе правильно, а потім уточнював, чи будемо ще малювати.

Оля О. відтворила малюнок будинку за зразком, лінії намагалася провести чітко і рівно, але дим, який стелиться від комина намалювати не змогла, тому і замінила його окремими кружечками.

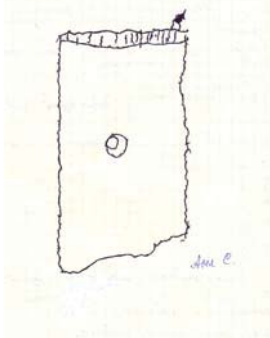
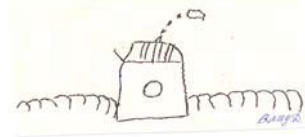
У Владислава Д. тест « Будинок » викликав ускладнення, малював швидко, розтягнув зображення, щоб повністю заповнити листочок, тому малюнок не відтворив точно і не схоже на оригінал.

Аня С. продемонструвала « ідеальне » невміння працювати за зразком, її малюнок демонструє невміння слухати вказівки вчителя, неувважність, погану підготовку дрібних м'язів пальців руки, тому що лінії на малюнку скачкоподібні. За свою роботу дівчинка отримала « 9 » балів – це був найгірший результат з опитуваних нами дітей.

Загальні результати вивчення уваги і загальнонавчальних дій у дітей показали, що тільки 11 учнів із 40 виконали завдання по відтворенню малюнку

« Будинок » без особливих зауважень і продемонстрували своє вміння бути уважними, працювати за зразком, виявили вміння просторового сприймання, точності моторики руки.

Одержані результати дозволяють зробити висновок про те, що увага дітей тісно пов'язана з розвитком загальнонавчальних дій, що зумовлює необхідність цілеспрямованого розвитку уваги, просторового сприймання, моторики руки. Дітям потрібно пояснювати, що і як вони повинні робити, попередньо задавати окремі елементи малюнку для організації уваги та вправлення руки, неодноразово повторювати вправи з різними малюнками. Розвиток уваги - це не одномоментний процес, а тривала праця, яка призводить до бажаних результатів лише при цілеспрямованій тривалій роботі як з дітьми, так і батьками.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гальперин П.Я., Кабыльницкая С.Л. Экспериментальное формирование внимания. – М.: МГУ, 1974. – 99 с.
2. Ермолаев О.Ю., Марютина Т.М., Мешкова Т.А. Внимание школьника. – М.: Знание, 1987. – 80 с.
3. Рабочая книга школьного психолога /Под ред. И.В.Дубровиной - М.: Просвещение, 1991. – 303 с.
4. Савченко О.Я. Развитие познавательной самостоятельности младших школьников. – К.: Рад. школа, 1982. – 176 с.
5. Скрипченко О.В. Психический развитие учнів. – К.: Рад. школа, 1974 – 103 с.

УДК 37.015.325

Субіна О.О.

ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

В статті розкриваються общі принципи формування, становлення і розвитку личности человека, анализируется содержание понятия «инновационная личность», дается определение дефиниции «инновационная личность педагога» и представляются основные характеристики инновационной личности педагога. Отмечается, что формирование инновационной личности преподавателя возможно лишь при условии гуманизации образования и рассматриваются основные условия ее реализации.